

Bedýnky příběhů

migrace

- Vyprávění a tvořivé zpracování pohádek z různých zemí

Metodická pomůcka pro pedagogické pracovníky mateřských a základních škol, volnočasové instituce, mateřská centra, rodiče a všechny, kteří pracují s dětmi.

Anotace:

Dostává se Vám do ruky metodický materiál pro práci s dětmi – Bedýnky příběhů.

Bedýnky příběhů se zaměřují na země, ze kterých pochází cizinci žijící v České republice. Vydány byly Bedýnky k zemím, jako je Bulharsko, Čína, Mongolsko, Rusko, Ukrajina, Vietnam a mnoho dalších. Více naleznete na www.inbaze.cz. Tato Bedýnka je zaměřena na celkovou problematiku migrace.

Bedýnky příběhů vznikají na základě tvořivých dílen, které InBáze pořádá v Městské knihovně v Praze, a dále vzdělávacích programů realizovaných ve spolupráci s pražskými MŠ a ZŠ. Kultura konkrétních zemí je dětem přiblížena vyprávěním pohádek, které vybírají a předčítají lektori pocházející přímo z těchto zemí.

Poté následuje povídání o zemi, kultuře a zajímavostech a výtvarná dílna, kdy děti pomocí tradičních materiálů a technik dané země zpracovávají zážitky z vyprávění, které si poslechly.

Bedýnky příběhů vycházejí z přesvědčení, že pohádky pomáhají poznat osobitost země, a představují tak důležitý pramen k pochopení identity lidí, kteří z ní pocházejí. Zkuste najít odpověď na otázku: Mohou být pohádky „oknem do duše“?

Cíl:

Hlavním cílem Bedýnek příběhů je pomocí vyprávění pohádek a tvůrčích aktivit poznávat kulturu cizinců, kteří tu s námi žijí, a zároveň si tak hlouběji uvědomovat specifika vlastní kultury.

Hlavním cílem této migrační bedýnky je pochopit prostřednictvím vyprávění specifika migrace a také zejména díky interaktivním aktivitám alespoň částečně prožít na vlastní kůži, jak se člověk může cítit, co prožívá, pokud musí opustit svůj domov, přátele, rodinu a také pokud toto všechno nově buduje v jiné zemi.

Cílová skupina:

Předškolní stupeň MŠ, I. a II. stupeň ZŠ, SŠ, všechny děti od 5 do 18 let

Rámcový vzdělávací plán:

- RVP PV:

Vzdělávací oblasti: Dítě a společnost, Dítě a svět

- RVP ZV pro I. stupeň:

Vzdělávací oblasti: Člověk a jeho svět – Lidé kolem nás, Lidé a čas

Průřezová témata: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Obsah bedýnky:

V této bedýnce naleznete výukové metodické materiály zaměřené na téma migrace obsahující metodické a pracovní karty.

- Pracovní karty

Součástí Bedýnky jsou pracovní karty s nabídkou technik a postupů, jak dále interaktivně s dětmi pracovat.

ÚVOD DO TÉMATU MIGRACE

- Co je migrace?

V posledních letech se o migraci hovoří jako o aktuálním tématu, ale přitom se jedná o jev, který je starý jako lidské dějiny. A proto ho rozhodně nemůžeme vnímat jako něco nového nebo negativního či abnormálního. Migrováním skupin nebo celých národů byly osídleny nové kontinenty a vytvořila se dnešní politická i etnická mapa světa. Migraci lze velmi stručně popsat jako pohyb člověka nebo skupiny lidí (ale také zvířat, dat,...) z jednoho místa na druhé s úmyslem se na novém místě trvale nebo dočasně usadit. Tento pohyb může probíhat na velmi dlouhé, ale i poměrně krátké vzdálenosti. V případě, že se při něm překročí hranice, jedná se o mezinárodní migraci, pokud probíhá v rámci jednoho státu, jedná se o vnitřní migraci.

Pokud ale vycestujeme na dovolenou nebo služební cestu, tedy pouze dočasně, pak o migraci nehovoříme.

- Historie migrace na našem území

Ani na našem území není mezinárodní migrace žádnou výjimkou, dokonce lze říci, že naše území a historii od samého začátku formovala. Během staletí prošla přes naše území celá řada kmenů a národů, z nichž každý zde zanechal stopu, a nejedná se jen o pozůstatky sídel, jakými jsou keltská oppida nebo tábory římských legií, ale také geografické názvy, lidovou slovesnost nebo zvyky.

První prokázané zmínky o pohybu obyvatelstva pocházejí již ze 6. století v období příchodu Slovanů. V počátečních obdobích slovanského osídle-

ní probíhala migrace obyvatelstva často a samozřejmě, někdy i nuceně. Mezi středověké „imigranty“ patřily skupiny Valonů, Vlámů, Židů, Romů, Valachů i Irů. Pro naši moderní historii je však důležitá především migrace Němců, kteří se usídlili mezi 12. a 14. stoletím v českém pohraničí na základě pozvání panovníků Českých zemí, aby nevyužitá pohraniční oblasti zúrodnili. Z pohraničních oblastí se postupně stěhovali i do dalších částí země.

Cizinci však přicházeli i nadále ve větších či menších vlnách, za zmínku stojí například Romové, o kterých se píše již v Dalimilově kronice z první poloviny 13. století. V 16. století pak přicházeli Chorvaté prchající především před osmanskou expanzí na Balkáně a také švýcarští Habáni, které vyhnala náboženská perzekuce. V pozdějším období můžeme zmínit třeba Francouze v 18. století, kteří se zde usídlovali na základě pozvání Marie Terezie nebo zůstali na Moravě po bitvě u Slavkova.

Na začátku 19. století po anexi Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem to byli také obyvatelé Balkánu převážně muslimského vyznání. Československo bylo v době svého založení zemí velmi národnostně smíšenou a také k cizincům velmi tolerantní. Kromě Čechů a Slováků žila na jeho území třímilionová německá menšina a kromě ní i další skupiny, jako například Rusíni, Romové, Maďaři, Židé či Poláci. Důležité je ovšem zmínit, že historicky převažoval počet vystěhovalých Čechů nad počtem cizinců, kteří na území přišli. Češi odcházeli především z ekonomických důvodů, v závislosti na historickém období i z politických a náboženských. Nejčastěji byly jejich cílem USA, Kanada, Austrálie, Velká Británie, Německo, Rakousko, Argentina a Francie. Česko bylo převážně vystěhovaleckou zemí až do počátku 90. let 20. století.

Situace se výrazně změnila s příchodem II. světové války a následným obdobím komunismu. Nejvýznamnější změny v etnickém složení a pro-

storovém rozmístění obyvatelstva se projeví v důsledku poválečného vyhoštění Němců a následného dosídlování pohraničních oblastí.

V tomto období také proběhla vlna návratu (reemigrace) Čechů a Slováků ze zahraničí, převážně z Maďarska, SSSR, Rumunska, Francie, Rakouska, Polska, Německa a Jugoslávie.

S nástupem komunistického režimu byla legální zahraniční migrace výrazně omezena, zároveň však došlo k nárůstu té nelegální. Odhaduje se, že v letech 1948 až 1989 odešlo do zahraničí asi 500 tisíc obyvatel. Jedním z důsledků těchto událostí a setrvávající uzavřenosti státu bylo zvyšování národnostní jednotnosti obyvatelstva a tím i nedostatek příležitostí ke kontaktu s cizinci a zkušeností s mnohonárodnostním prostředím.

Ale i v období po II. světové válce přicházeli ze zahraničí cizinci. Prvními, kteří přišli, byli Bulhaři. Československo poskytovalo pomoc s rozvojem průmyslu v převážně zemědělském Bulharsku, výměnou přišlo několik tisíc bulharských zemědělců dosídlit stále poloprázdné pohraniční oblasti.

Další početnější skupinou byli řečtí uprchlíci utíkající před občanskou válkou v Řecku. Mezi roky 1948 a 1949 přišlo asi 12 000 levicově orientovaných Řeků, z velké části dětí, kteří tehdy byli velmi přátelsky přijati a byla jim poskytnuta veškerá pomoc.

Pozdější, zejména pracovní migrace cizinců, byla upravena na základě mezivládních dohod a obchodních smluv, které měly převážně charakter hospodářské pomoci spočívající ve vyučení a speciální odborné přípravě pracovníků těchto zemí, kde nebylo možné potřebnou kvalifikaci získat. Dohody byly uzavírány se zeměmi patřícími do vlivové sféry tehdejšího SSSR, a to konkrétně s Polskem, Maďarskem, Vietnamem, Mongolskem, Laosem, Severní Koreou, Kubou, Angolou a Nikaraguou. Speciální obchodní smlouvy zmiňující pohyb obyvatel mělo Československo pouze

s Polskem a bývalou Jugoslávií. Nejvýznamnější mimoevropskou zemí
byla z pohledu přílivu pracovní síly Vietnamská socialistická republika,
v rámci Evropy Polsko.

METODICKÁ KARTA 1

Migrace a základní pojmy

Cílová skupina: 3.–9. ročníky ZŠ

Časová dotace: 1–2 vyučovací hodiny

Pomůcky: tabule, interaktivní tabule, pracovní karty, mapa světa, atlas, psací potřeby, pastelky

Postup:

1. S dětmi můžeme na úvod k tématu migrace provést brainstorming nebo jim rovnou rozdáme Pracovní kartu 1 (dále PK1) a necháme je, aby samostatně zpracovaly otázku č. 1. Poté odpovědi společně projdeme a diskutujeme s dětmi na téma obecné migrace. Ptáme se jich, co migrace je nebo co migrace naopak není.
2. S migrací souvisí několik důležitých pojmů, se kterými se lze často setkat, a ne vždy jsou používány správně, proto je užitečné si tyto pojmy projít. Můžeme opět nejprve společně s dětmi probrat otázku č. 2 týkající se těchto důležitých pojmů nebo je necháme, aby pracovaly samostatně a opět společně úkol projdeme.

Migrant – Osoba, která migruje. Využívá se i slovo cizinec.

Imigrant – Osoba, která se přistěhovala do daného státu.

Emigrant – Osoba, která se z daného státu odstěhovala.

Reemigrace – Návrat emigranta nebo jeho potomků do země, ze které odešel.

Uprchlík – Osoba, která utíká za účelem ochrany zdraví a života svého či své rodiny, obvykle z důvodu války, diskriminace, přírodní katastrofy,...

Azyl – Právní ochrana, kterou stát poskytne uprchlíkovi na základě žádosti. Uděluje se lidem, kterým v zemi původu hrozí nebezpečí či dokonce smrt v důsledku válečných konfliktů, na základě diskriminace kvůli etnicitě, náboženství, politickým názorům, sexuální orientaci, každá žádost se vyhodnocuje individuálně.

Občanství – Právní svazek osoby a státu, z kterého vyplývají práva a povinnosti pro danou osobu, občanství nejčastěji získáme při narození, migranti o něj ale po nějaké době pobytu v novém státě mohou také požádat.

Národnost – Příslušnost osoby k určitému národu.

Povolení k pobytu – Při delším pobytu v zemi, kde daná osoba nemá občanství, je zpravidla potřeba povolení k pobytu - jeho konkrétní druhy a podmínky k získání upravují zákony příslušného státu.

Třetí země – Země, které nejsou členy EU.

3.+4. V dalších úkolech PK1 se ptáme dětí, jaká je jejich vlastní nebo jejich nejbližších zkušenost s migrací. Necháme je vypracovat úkoly. Pokud někteří z nich nevědí, mohou se doma zeptat, doplnit a k úkolu se vrátíme později.

4. V úkolu č. 4 je možné využít mapu ČR nebo světa a ukazovat si města/státy, odkud se členové rodin stěhovali. Můžeme také slepou mapu ČR a Evropy stáhnout a nechat doma děti zakreslit. Informace si tak vizualizují, učí se pracovat s mapou a zároveň vlastně vytváří mapu migračních proudů.

5. Zejména u starších žáků můžeme také pracovat s tím, zda by se sami někam chtěli přestěhovat a proč. Je také dobré pracovat s tím, proč by se nikam přestěhovat nechtěli - líbí se jim doma, mají tu rodinu, báli by se atd.

PRACOVNÍ KARTA 1

1. Co si představíš, když se řekne migrace? Zkus vlastními slovy vysvětlit. Uveď, kde jsi to slovo slyšel/a?

2. Slyšel/a jsi někdy slovo migrant/cizinec, imigrant, emigrant, uprchlík,...? Co si myslíš, že to znamená?

migrant/cizinec _____

imigrant _____

emigrant _____

uprchlík _____

3. Určitě víš, v jakém městě jsi se narodil/a? Je to stejné místo, ve kterém bydlíš, nebo ses přestěhoval/a? A víš, kde se narodili tvoji rodiče nebo prarodiče a kde žili, když byli malí?

ty _____

rodiče _____

prarodiče _____

4. Odstěhoval se někdo z vaší rodiny mimo Prahu/Českou republiku? Kam a proč?

Druhy migrace, pozitiva, rizika

Cílová skupina: 3.–6. ročníky ZŠ

Časová dotace: 1–2 vyučovací hodiny

Pomůcky: tabule, interaktivní tabule, pracovní karty, psací potřeby

Postup:

1. Rozdáme dětem PK2 zaměřující se na důvody migrace a necháme je zpracovat samostatně úkol č. 1. Poté si společně projdeme, co děti napsaly a vysvětlíme si rozdíly mezi oběma pojmy.

Zjednodušeně je můžeme rozdělit na dvě velké základní skupiny podle udávaných příčin, a to na dobrovolné důvody (např. studium, sňatek) a nedobrovolné/nucené důvody (např. válka, ekologická katastrofa).

Důvody se ale téměř vždy různě prolínají, např. politická situace v zemi mi neumožní studovat obor, který chci, proto cestuji do země, kde jsou lepší vysoké školy. Nebo se mění v čase, např. tatínek odešel do zahraničí kvůli zaměstnání, ale zůstal kvůli lásce a nové rodině. Ať už je však příčina odchodu jakákoliv, základním motivem je vždy zlepšení stávající životní situace.

Zejména dobrovolná migrace je následkem tzv. pull faktorů, které člověka „přitahují“ do jiné země, např. pracovní příležitosti, rodina žijící v zahraničí, lepší životní prostředí. Na druhé straně stojí tzv. push faktory, které člověka ze země naopak „vytlačují“, a odchod tak nemusí být dobrovolný.

O dobrovolné migraci mluvíme, když se člověk sám od sebe rozhodne opustit svůj domov. Důvody pro stěhování mohou být:

- **Práce.** Pokud se stěhujeme za prací, hovoříme o tzv. ekonomické migraci a jedná se o jeden z nejčastějších důvodů. Práci potřebují všichni, aby mohli uživit sebe nebo svoji rodinu a v některých zemích ji může být

z různých důvodů obtížné najít. Někdo ale hledá i lépe placenou práci nebo je natolik vzdělaný a schopný, že firma v zahraničí mu zaměstnání nabídne sama.

- Studium
- Rodina
- Úroveň školství, zdravotnictví, infrastruktury, klima nebo přírodní podmínky
- Osobní pohnutky: zvědavost, touha dělat a poznávat nové věci, touha po společenském uznání, osamostatnění se a další

Nedobrovolná migrace je naopak taková migrace, kdy je člověk proti své vůli vypuzen z místa svého domova. Jedná se o faktory, které bezprostředně ohrožují život a zdraví člověka. Řadíme mezi ně válku, ozbrojený konflikt, utlačování či perzekuce jednotlivce nebo skupiny lidí (na základě etnicity, náboženství, sexuální orientace,...), humanitární krize vyvolaná přírodní katastrofou i mnoho dalších situací. Lidé, kteří nedobrovolně opouštějí své domovy, mohou být buďto vnitřně vysídlené osoby (neopustí hranice státu, kde se nacházejí), nebo uprchlíci, pokud se nacházejí mimo svou vlast a mají oprávněné obavy před pronásledováním.

2.+4. S dětmi probereme, jak migrace ovlivňuje nebo může ovlivňovat jednotlivé země. Ptáme se na jejich názory na cizince a jejich zkušenosti s nimi. Co se jim líbí, jestli mají nějakého kamaráda, souseda někoho v rodině, kdo nepochází z ČR. Dále také jestly se už setkaly někdy s něčím negativním ve vztahu k nim.

Migrace výrazně ovlivňuje země, odkud lidé odcházejí, ale i ty, do nichž míří, a to jak negativně, tak pozitivně. Stejně jako u důvodů k migraci nelze často dopady jednoznačně rozdělit. Zde je příklad nejčastěji zmiňovaných dopadů:

1. Zaplnění volných míst na trhu práce. Cizinci a cizinky jsou často ochotní pracovat na hůř placených pozicích s horšími pracovními podmínkami (hlučné, nebezpečné pracovní prostředí, dlouhá pracovní doba, málo společensky uznávaná práce,...) než obyvatelé země, kam se přestěhovali. Jedná se často ale o práci velmi důležitou pro chod společnosti, cizince tak naleznete např. na stavebních, v úklidových firmách, v nemocnicích jako sanitáře, pečující o důchodce v domovech důchodců apod.

2. Zpomalení stárnutí společnosti. Je běžným jevem, že vyspělé západní společnosti tzv. stárnou. Lidé mají děti později a mají jich méně. To způsobuje úbytek obyvatel, který jsou schopni doplnit právě cizinci. Často se tvrdí, že cizinci mají také více dětí, je to pravda jen částečně. Cizinci opravdu často pocházejí ze zemí, kde je tradiční mít více dětí, ale je dokázáno, že s životem v nové zemi se přizpůsobují podmínkám a děti mají méně, protože je potřeba, aby oba rodiče byli zaměstnaní a mít víc dětí je finančně velmi náročné.

3. Odliv mozků x příliv mozků. Do nové země přicházejí často velmi talentovaní a chytrí lidé, kteří by neměli v zemi původu uplatnění. V nové zemi získají potřebné vzdělání a pracovní zkušenosti, část z nich v nové zemi už zůstane, čímž ji obohatí, část se vrátí do země původu, kde mohou pomoci k jejímu rozvoji.

4. Kulturní obohacení. Cizinci s sebou přinášejí vlastní kulturu a zvyky, kterými mohou obohatit zemi, do které se stěhují. Jedná se o nový jazyk, umění, kuchyni, vědecké poznání,...

5. Remittance. Cizinci často posílají větší nebo menší část vydělaných peněz zpátky domů svým rodinám. Tím podporují kromě rodin i ekonomiku země, ze které pocházejí.

6. Změna postavení žen ve společnosti. Jedním ze znaků současné migrace je vyšší podíl žen, které se vydávají na cestu. To výrazně mění

jejich postavení ve společnosti, získávají nové zkušenosti, často lepší vzdělání a pracovní příležitosti než by měly v zemi původu. Zároveň jsou však velmi ohroženou skupinou, protože mohou být v cílové zemi v nové společnosti, ale i v rámci skupiny krajanů, společensky i ekonomicky znevýhodněny právě proto, že jsou ženy a také zároveň cizinky. Negativem v zemi původu může být např. rozbití tradiční rodiny, kdy matka musí jít pracovat do zahraničí a děti zůstávají s prarodiči nebo jinými členy rodiny.

7. Kriminalita, terorismus. S odlišným kulturním základem, který s sebou cizinci přináší, často souvisí i nepochopení nebo neochota pochopit a přizpůsobit se zákonům a pravidlům nové země a tím jejich porušování. Situace je horší v oblastech s vysokou koncentrací cizinců v kombinaci s horšími životními podmínkami (levná sídliště na okraji měst, vysoká nezaměstnanost,...). Kriminalitu samozřejmě může podporovat i nepřijetí cizinců obyvateli v nové zemi.

- **Perličky aneb co nám přinesla nebo naopak odnesla migrace**

- Lze říci, že úplně první cizinci na našem území byli první lidé, kteří k nám přišli postupně ze svého rodiště v Africe asi před 2 a půl miliony lety. Kromě jiného máme z o něco pozdější doby (asi 30 000 let) památku v podobě tolik známé Věstonické venuše.

- Keltové – Keltové k nám přišli ze severních Alp a horního Dunaje (tedy přibližně území dnešního Rakouska). Ve 4. století př. n. l. naše území obývaly keltské kmeny Bójů, podle kterých se Česku říká také Bohemia. Z období, kdy zde sídlili Keltové, zůstalo také mnoho názvů, a to především názvů řek. Je to např. řeka Jizera (Isère, Eiser), Vltava (vild – divoká, ava – voda), Ohře (Egre, Ogre).

- Germáni, kteří žili na našem území asi od 4. století n. l. a přišli ze severu Evropy, podle Římanů vařili ve velkém „ječmenné víno“, tedy předchůdce dnešního piva.

- Z pohanských dob se dochovalo také mnoho svátků jako je pálení čarodějnic (Filipojakubská nebo Valpuržina noc, svátek Beltaine), Dušičky (svátek Samhain, kdy se otevírá hranice mezi živými a mrtvými), ale také Vánoce, v jejichž době Keltové slavili zimní slunovrat, a některé zvyky na Velikonoce, jako třeba pletení pomlázek.
- I praotec Čech byl migrant. Legendární praotec Čech přišel se svým kmenem pravděpodobně z území dnešní Ukrajiny.
- V roce 1241 se dostali Mongolové v rámci tažení do Evropy až na Moravu. Z této doby se ve městě Štamberk pečou „štramberské uši“, pečivo, které chutná asi jako perníčky a má tvar kornoutku. V době, kdy přišli Mongolové, se obyvatelé města opevnili na vrchu Kotouč a zachránila je velká průtrž mračen, která protrhla hráz rybníka a nájezdníky vyplavila. Našli po nich pytle uřezaných uší, které řezali křesťanům a posílali chánovi na důkaz svých válečných úspěchů.
- Habáni byli tzv. novokřtění, tedy členové reformní křesťanské církve, kteří utíkali před perzekucemi převážně ze Švýcarska a Tyrolska a usazovali se na tehdy nábožensky spřízněném protestantském území východní Moravy a západního Slovenska, kde zakládali vinné „habánské“ sklepy. Známa je také pestrobarevně malovaná habánská keramika.
- Recept na hořické trubičky prý do Hořic v Podkrkonoší údajně donesl francouzský voják, který s ostatními po porážce Napoleona utíkal z Ruska.
- V roce 2003 založil Armén Gevorg Avetisjan se svou sestrou ve Frýdku-Místku společnost MARLENKA, která vyrábí medové dorty MARLENKA.
- Zakladatelé sítě zmrzlinářství Angelato jsou manželé původem z Makedonie.
- Významní cizinci v Česku: Tycho Brahe (dánský astronom), Johannes

Kepler (německý astronom a matematik), Gregor Mendel (německý biolog),...

- Vzhledem k velké emigraci našich obyvatel nalezeneme v zahraničí mnoho významných osobností s českými kořeny. Např. Madeleine Albrightová (bývalá ministryně zahraničí Spojených států), Miloš Forman (filmový režisér, žil v USA), Martina Navrátilová (tenistka, mnohonásobná vítězka grandslamových turnajů, žije v USA), Milan Kundera (spisovatel, žije ve Francii).
- České názvy měst v zahraničí. Vzhledem k velké české emigraci nalezeneme v zahraničí mnoho měst a vesnic, které svým názvem odkazují k českému původu obyvatel. Několik příkladů: města Frydek a Praha v Texasu, Tábor v Jižní Dakotě, Česko Selo v Srbsku nebo Čechohrad a Český Malín na Ukrajině.
- Germanismy. V češtině se uchytilo mnoho německých výrazů, které užíváme dodnes, často aniž bychom to věděli. Je to například flaška, furt, štrúdl, brýle, knoflík, flétna, punčochy, krám, frajer a mnoho dalších.

PRACOVNÍ KARTA 2

1. Lidé ze svých domovů odcházejí z různých důvodů. Rozděľ příklady mezi důvody dobrovolného a nedobrovolného odchodu.

- stěhování za rodinou do USA
- studium na škole ve VB
- válka
- bydlení u moře v Itálii
- dům zničený při povodni
- touha bydlet v Paříži
- nedostatek jídla kvůli špatné úrodě
- lépe placená práce v Německu
- pronásledování kvůli náboženství

DOBROVOLNÝ	NEDOBROVOLNÝ

2. Co si myslíš, že může někdo z cizí země (města) přinést dobrého?
A může to být i něco špatného?

3. Slyšeli jste někdy někoho říkat něco dobrého, nebo naopak zlého o cizincích? Co si o tom myslíte?

2. Víte o nějakých konkrétních věcech, které přinesli cizinci? Co si o nich myslíte? (např. vietnamské restaurace, turecké kebaby, ruské obchody...)

Migrace v České republice

Cílová skupina: 6.–9. ročníky ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Pomůcky: tabule, interaktivní tabule, pracovní karty, mapa České republiky a světa, atlas, psací potřeby

Postup:

1. Rozdáme dětem PK3 zaměřující se na migraci v České republice. Můžeme nechat děti zpracovat nejprve samostatně úkol č. 1 a pak ho společně projdeme.

Od otevření hranic se Česká republika stala postupně zemí výrazně přistěhovaleckou, kde počet cizinců rok od roku roste. Obecně v Česku lehce převažují cizinci s trvalým pobytem (289 tisíc) nad těmi s pobytem krátkodobým (275 tisíc). V roce 2018 bylo v Česku podle Českého statistického úřadu asi 564 tisíc cizinců, což tvoří 5 % české populace.

V Praze je to však 36 % a ve Středočeském kraji 14 %.

Pro zajímavost další kraje s největším zastoupením cizinců jsou Jiho-moravský (8,9 %), Ústecký (6,6 %) a Plzeňský (6,3 %), s nejmenším pak Zlínský kraj (1,8 %) a kraj Vysočina (1,9 %).

2. Děti poté necháme vypracovat úkol č. 2. Mohou využít mapu světa.

Pro starší děti můžeme připravit slepou mapu a nechat je zakreslit státy, ze kterých přišel/přichází největší počet cizinců zastoupených v České republice. Poté si společně projdeme odpovědi.

Co se týče národnostního složení, převažují u nás cizinci ze třetích zemí a mezi nimi dominují občané Ukrajiny (131,3 tis.), Vietnamu (61,1 tis.) a Ruské federace (38,0 tis.). Ze zemí EU jsou to občané Slovenska (116,8 tis.), Německa (21,3 tis.) a Polska (21,3 tis.).

V rozmístění cizinců existují také rozdíly podle státního občanství.

Obecně se nejvíce cizinců bez rozdílu národnosti usidluje v hl. m. Praze.

Důvodů je pro to hned několik, např.: více pracovních příležitostí v kvalifikovaných i nekvalifikovaných odvětvích, již existující cizinecké komunity, lepší infrastruktura pro vyřizování pobytových záležitostí i pomoc v různých krizových situacích (např. neziskové organizace), ale i určitá anonymita a majoritní obyvatelstvo více zvyklé a tolerantnější vůči cizincům. Podobné rysy samozřejmě vykazují i další velká města v republice. V rámci Prahy je patrná vyšší koncentrace občanů Ukrajiny na území městského obvodu Praha 4 a Praha 9. Občané Vietnamu jsou pak ve větší míře soustředěni na území Prahy 4 (tržnice Sapa) nebo Prahy 7 (holešovická tržnice). Nejvyšší podíl občanů ruského státního občanství pak vykazuje Praha 5.

Občané Ukrajiny se mimo Prahu dále více soustřeďují ve Středočeském a Jihomoravském kraji, občané Vietnamu v pohraničních oblastech převážně s Německem. Atraktivními regiony pro občany Ruské federace jsou Středočeský, Jihomoravský a Karlovarský kraj. Hlavními důvody jsou opět pracovní příležitosti (např. automobilka Škoda v Mladé Boleslavi), dostupnost velkých měst (Praha, Brno), ale i historické vazby (lázeňská města) a již existující menšinové komunity.

3. Ptáme se dětí, proč se domnívají, že cizinci na naše území přicházejí. Co se jim zde líbí, nebo naopak, co si myslí, že se jim v České republice nelíbí.

1. V jakém městě nebo kraji si myslíš, že u nás žije nejvíce cizinců?

Zdůvodni proč?

2. Z jakých zemí pocházejí cizinci, kteří u nás žijí?

3. Proč k nám podle tebe cizinci přijíždějí? Co se jim u nás líbí? Co se jim u nás naopak nelíbí?

METODICKÁ KARTA 4

Pohádka „O Lily“, Bilal a jeho rodina

Cílová skupina: 3.–6. ročníky ZŠ

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Pomůcky: tabule, interaktivní tabule, pracovní karty, psací potřeby

Postup:

1. Dětem rozdáme PK4 s úkoly 1 až 5. U menších dětí si pohádku přečteme společně, děti se ve čtení střídají. Po přečtení se můžeme ptát a společně vypracovat úkoly, anebo necháme děti pracovat samostatně. Starší děti si přečtou samy a pak pracují samostatně nebo ve dvojicích či skupinkách. Poté si procházíme jednotlivé odpovědi a s dětmi dále diskutujeme.

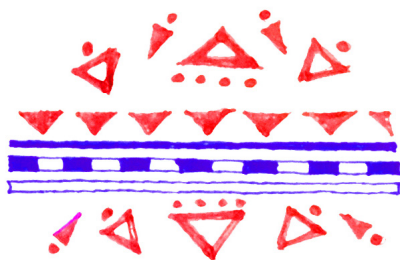
2. Další hodinu se k pohádce vrátíme a pokračujeme v následujícím textu. Dětem ho buď promítáme a společně přečteme, nebo je zase necháme, aby se vystřídal a každý přečetl kousek. Poté rozdáme PK4 s úkoly 6 až 10. Pracujeme společně nebo necháme děti, aby zpracovaly samostatně a pak společně procházíme.

3. Pohádka o Lily dopadla nakonec dobře. Ve skutečnosti to ale bývá ještě trochu složitější. Své by o tom mohl vyprávět chlapeček jménem Bilal. Když byl ještě hodně maličký, musela celá jeho rodina opustit jejich dům i zemi. Bilal si nic z toho nepamatuje, co se stalo, ví z vyprávění maminky a tatínka, ale ani tak vlastně moc nechápe, proč museli odejít. Prý to byla zlá doba, dlouho se měli moc dobře, ale pak se na ně sousedé, se kterými žili dlouhá léta, začali zlobit, nadávat jim a vyhrožovat a už nebylo bezpečné, aby tam dál bydleli. „Ale proč?“ podívá se vždycky Bilal. „Protože jsme byli jiní než oni, nic víc,“ vždycky smutně odpovídá maminka.

Bilal a jeho rodina ale zatím nenašli nové vlastní bydlení a bydlí s ostatními rodinami v domě pro uprchlíky. Všichni obyvatelé tohoto domu mají podobný osud. A jak se v takovém domě pro uprchlíky vlastně žije? Popravdě moc dobře ne. Děti tady nemají své vlastní pokojíčky, ani moc hraček, občas neteče teplá voda nebo nefunguje topení. Bilal i jeho rodiče ze všeho nejvíc na světě doufají, že se situace v jejich zemi zlepší a budou se moci zase vrátit do svého domu.

PRACOVNÍ KARTA 4

Pohádka „O Lily“

V jedné daleké zemi žila holčička, které všichni říkali Lily. S maminkou, tatínkem a starším bratrem Petrem bydleli v malinkém městečku v ještě menším domečku, kam se jim nevešlo moc věcí, ale kde bylo útulno a milo a měli to tam moc rádi. Maminka i tatínek pracovali v nedaleké továrně stejně jako většina dospěláků z městečka, starší děti chodily do místní školy a mladší si hrávali v ulicích nebo na polích hned za městem.

Jednou přišli tatínek s maminkou z práce domů mnohem dříve než obvykle a neměli vůbec dobrou náladu, druhý den a ani žádný další už do továrny neodešli. Když se malá Lily ptala, co se stalo, tatínek řekl, že továrnu zavřeli. V domečku přestala být dobrá nálada, tatínek se často zlobil, maminka byla smutná, a ani Lily a Petr se do něj nevraceli rádi. Navíc začali mizet i jejich kamarádi ze školy a na poli už nebylo s kým si pouštět draka. Brzo zavřeli i školu, protože v městečku už nezbývalo dost dětí, které by do ní chodily. Jednou přišli rodiče s velkým rozhodnutím. „Lily, Petře, musíme se přestěhovat!“ oznámil tatínek. I když v jejich domečku nebylo moc věcí, nevešly by se jim všechny do auta, museli si tedy zabalit jen ty nejdůležitější věci a věci, po kterých by se jim stýskalo. Lily si zabalila panenky, plyšového medvěda a oblíbené knížky. Petr si do kufříku nachystal fotbalový míč, lego a sbírku dinosaurů. Rozloučili se s domkem, nasedli do auta a vydali se na cestu.

Jeli tak dlouho, že se Lily začínala bát, že se už nikdy nezastaví a budou bydlet v autě napořád. Po nějaké době nakonec přeci jen tatínek zaparkoval před vysokým šedým domem, kde se prý schovával jejich nový domov.

Byt, ve kterém teď bydleli, byl v 6. patře a byl z něj výhled na celé město, do kterého se přestěhovali. Město bylo stejně šedivé jako ten dům, bylo tam málo stromů, žádná pole, žádné děti na ulicích. Děti si ani na ulicích hrát nesměly, protože všude jezdilo hodně aut. Lily začala chodit s Petrem do školy, kde se jim ostatní děti smály, že mají divné oblečení,

pihy a světlé vlasy, zvláštní jména a vlastně i hodně legračně mluví.

Všechno tohle bylo v jejich městečku úplně normální, proto ani Petr, ani Lily nechápali, proč by se jim někdo kvůli tomu měl smát, naopak místní děti jim připadaly hodně zvláštní. Ale měli sebe navzájem, maminka s tátou dobrou práci a postupně se jejich byt začal plnit barevnými věcmi a zase v něm bylo milo, útulno a rádi se do něj vraceli.

Po nějaké době se Petr přihlásil do fotbalového týmu a Lily do školního pěveckého sboru, protože si jedna paní učitelka všimla, že hezky zpívá. V týmu i ve sboru bylo hodně dětí, které vypadaly a mluvily jinak než Petr i Lily, ale také jinak než děti z jejich školních tříd. Když si s nimi povídali, zjistili, že hodně z nich se do šedivého města také přistěhovalo z jiných městeček, protože se jim tam přestalo dobře dařit. Petr a Lily si našli nové kamarády, a i když už si s nimi nemohli hrát venku, mohli dělat spoustu jiných a nových věcí. Po starém městečku a životě v něm se jim stále stýskalo, ale nový domov našli i ve velkém městě, které vlastně nebylo ani tolik šedivé.

1. Proč si myslíš, že se rodina Lily a Petra rozhodla odstěhovat?

2. Myslíš, že se odstěhovali dobrovolně, nebo k tomu byli nuceni? Proč to tak je?

3. Jak by ses cítil/a, kdybyste se museli odstěhovat z vašeho domova?

4. Z jakých důvodů se asi přistěhovaly ostatní děti?

5. Jaké výhody si myslíte, že může mít přestěhovat se na nové místo?
Co jsou naopak nevýhody?

Bilal a jeho rodina

6. Jak se říká Bilalovi a jeho rodině?

7. Myslíte si, že Bilalova rodina opustila zemi dobrovolně, nebo k tomu byli nuceni? Proč to tak je?

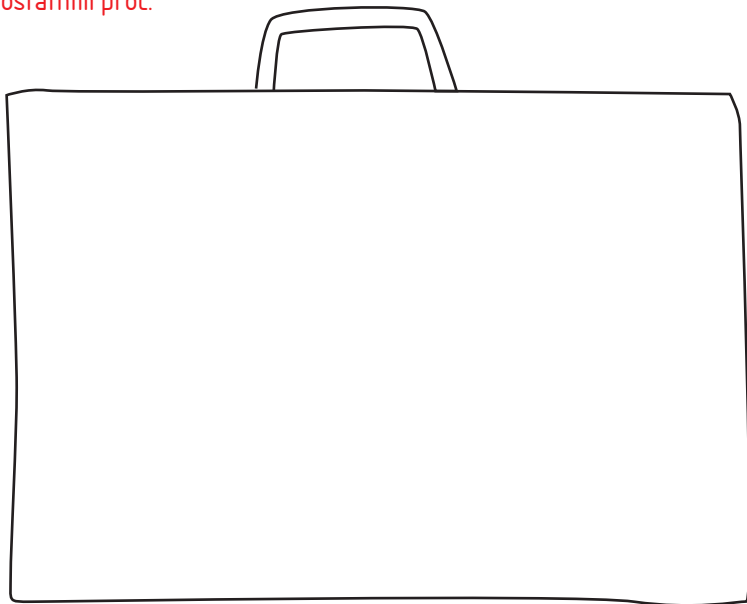

8. Jak byste se cítili, kdybyste byli jako Bilal? Chtěli byste se zase vrátit do své země?

9. Co by vám nejvíc chybělo z vaší země, kdybyste ji teď museli opustit? Co by vám nechybělo vůbec?

10. Kufřík

Lily a Petr si mohli zabalit s sebou jen několik věcí, aby se jim vešlo do auta všechno důležité. Ani Bilalova rodina si toho nemohla moc zabalit, když utíkala ze své země. Představ si, že se musíš také hodně rychle odstěhovat a nakresli 5 věcí, které by sis s sebou zabalil/a, a řekni ostatním proč.

METODICKÁ KARTA 5

Hra „Provázky“

Cílová skupina: 4.–9. ročník ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl hry: uvědomit si ztráty a nálezy migrace, náročnost situace i z hlediska emocí, pocitu bezpečí, strachu atd.

Pomůcky: provázek, nůžky, lepicí papírky, fix

Postup:

Pomocí provázků se simulují vazby doma, které jsou následně přetřhány, v nové zemi je člověk bez vazeb – ty si až postupně obnovuje, vytváří nové.

Začátek hry: Je potřeba vybrat jednoho dobrovolníka, který se buď přihlásí sám, nebo je vybrán. Dobrovolník dostane následující roli.

Jméno: pokud se jedná o chlapce – Farid, pokud je to dívka – Rima

Věk: 6 let, žák nebo žákyně základní školy

Situace: Farid/Rima žije v syrském městě, kde chodí na základní školu.

Hru uvádíme otázkou: Co je pro tebe důležité? Kdo je pro tebe důležitý? Všichni žáci se zapojují a vymýšlejí důležité věci. Mělo by zaznít: rodiče/rodina, kamarádi, nějaký koníček (cokoliv – fotbal, kolo, výtvarka... nejlépe něco skupinového), spolužáci. Dále třeba: učitel, místní knihovna, park (nebo něco jiného podobného), domácí zvířátko, kostel/mešita, oblíbená knížka/plyšák z dětství/fotka z výletu s rodiči.

Za každou tuto vazbu, kterou žáci vymyslí, přivážeme hlavnímu hrdinovi provázek na jednu ruku a druhý konec přivážeme na dalšího z účastníků, nejlépe na toho, kdo s oním nápadem přišel – na něj se zároveň nalepí cedulka s heslem (rodina, kamarád/ka, atd). Bylo by dobré mít asi 5–7 vazeb.

Pokračování příběhu:

V roce 2011 proběhly v Sýrii demonstrace proti prezidentovi. Ze začátku to vypadalo, že demonstrace pomůžou a v zemi se bude žít lépe. Ale bohužel to se nepovedlo – konfliktů přibývalo a brzy začala regulérní občanská válka. Ve tvém městě se situace rychle horšila, řada škol se zavřela, protože pro děti přestalo být bezpečné do nich docházet a navíc je bylo potřeba využít jako provizorní nemocnice a ubytovny pro rodiny, které přišly o dům (v tu chvíli přestřihneme provázek ke škole), rodiče tě přestali pouštět ven samotného/samotnou (přestřihneme provázek ke koníčkům), museli jste se přestěhovat (přestřihnout provázky na dům, park, knihovnu, kamarády,...), nakonec tě rodiče poslali s tetou a strýcem do jiné bezpečnější země (přestřihneme provázek „rodiče“). Ted' jsi v cizí zemi, nikomu moc nerozumíš, nevíš, co se bude dít dál.

Teta a strýc ale mají v nové zemi přátelé, kteří vám chtějí pomoci:

- Najdou vám bydlení – nový provázek na bydlení
- Přihlásí tě do kurzu jazyka – nová vazba na nový jazyk
- Pomohou s příjezdem rodičů, přihlásí tě do nové školy,...žáci vymýšlí sami, co budou nové vazby, a opět vážeme provázky.

Co by mělo/mohlo zaznít: přátelé, nové bydliště + něco v jeho okolí (knihovna, park, volnočasové centrum), spolubydlící/hostitelská rodina, škola (práce), nový koníček, popř. znovunavázání kontaktu s rodiči/příbuznými.

Závěr: v místě, kde žijeme, máme nějaké vazby, jistotu, jakýkoliv přesun (i bez války) je stresující ztrátou těchto vazeb, je těžké vytvořit si vazby nové, trvá to, bez vstřícnosti okolí to nejde. Důležití jsou nejen lidé, ale i předměty, místa a instituce – vše, co pro toho kterého z nás tvoří „domov“. Místa a předměty nám dodávají pocit bezpečí a jistoty, mohou v nás navozovat vzpomínky na příjemné (ale i nepříjemné) zážitky a osoby. Lidé kolem nás nám dávají pocit bezpečí, důležitosti (že někoho zajímáme, jak se máme, co děláme, co jsme dokázali, co nás trápí, jaký je náš názor na svět nebo na to, co dělají zase oni), jistoty (vědomí, že

je na koho se obrátit, ale i stabilitu světa kolem nás). Instituce jako škola, pracoviště, kam docházíme za prací, jazykový kurz nebo zájmový kroužek nás sice mohou někdy otravovat (když musíme odevzdat úkol, musíme brzy vstávat, zlobí nás spolužáci,...), ale dodávají našemu životu řád, pravidelnost, někam nás směřují (vyvíjejí nás) a opět nám dodávají pocit důležitosti a jsou zdrojem kontaktů.

Hra „Ze státu do státu“

Cílová skupina: 4.–9. ročník ZŠ

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl hry: uvědomit si ztráty a nálezy migrace, náročnost situace i z hlediska emocí, pocitu bezpečí, strachu atd.

Pomůcky: vytištěné a nastříhané cestovní pasy, vytištěné cedulky se jmény států, razítka, barevné papíry

Postup:

Nejprve hru uvedeme.

Teď už víme něco málo o migraci a možná jsme se během našeho vyprávění sami zamysleli nad tím, jaké to asi je, když se člověk rozhodne opustit svoji zemi, aby získal lepší vzdělání nebo práci nebo prchá před nějakým nebezpečím. Jak náročná taková cesta může být, když má člověk jen omezené množství peněz, nemá povolení ke vstupu do státu, který si vzal za cíl, nebo do zemí, přes které musí cestovat, aby se dostal do vysněného cíle, a neumí jazyky, kterými se mluví v zemích, kudy prochází. Teď si zahrajeme hru, kdy si můžete vyzkoušet, jaké to může být, když se člověk na takovou cestu vydá.

Proto, aby člověk získal povolení k pobytu nebo mohl přes zemi cestovat dál, musí splnit nějakou důležitou podmínku, kterou zjistí na hranicích. Ne každému se ji ale podaří splnit hned, někdo na ni musí chvíli počkat. V každém státě se také mluví jiným jazykem, takže moc nerozumíme, budeme tedy hrát potichu a jen ukazovat posunky. Protože se občas změni zákony na udělování pobytu, může se i změnit podmínka, kterou musí každý splnit. Na hranicích dávej pozor, pokud se podmínka změní,

dospělý zastupující stát tleskne. Pokud splníš podmínku, dostaneš razítko a můžeš pokračovat do další země. Ale pozor, na hranicích se musí každý chovat slušně!

Vyhrává ten, kdo má všechna razítka a dostal se do své vysněné země.

Pokračování hry:

Každý žák dostane svůj pas, který si vyplní, může si i namalovat svoji fotku. Do pasu budou žáci dostávat dostávat razítka ze zemí, kam se jim podařilo vstoupit. Podle počtu žáků a států (dospělých) buď žáky rozdělíme na příslušný počet skupinek, nebo začínají všichni najednou. Každý stát má svá pravidla pro vstup, která musí žák splnit, aby postoupil dál. Stát s žáky nemluví – protože přece mluví jiným jazykem, nerozumí si – takže se vše řeší jen posunky. Je možné pravidla pro vstup změnit, pak dospělý tleskne. Pokud žák podmínku splní, dostane razítko a stát ho pošle dál.

Podmínky pro vstup:

např.

1. Hod kostkou – ten, kdo hodí nějaké konkrétní číslo nebo nejvyšší/nejnižší číslo ze skupinky
2. Věk – nejstarší/nejmladší
3. Počet sourozenců
4. Výška
5. Barva vylosovaného barevného papíru

Názvy států: např. Létola, Jarostán, Podzimsko, Zimávie nebo si můžeme vytvořit své vlastní

InBáze, z. s.

Posláním InBáze je pomáhat cizincům a jejich rodinám v životě v České republice a vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění odlišných kultur.

InBáze nabízí cizincům sociální, právní a psychologické poradenství, komunitní programy, volnočasové aktivity pro děti a mládež. Dále nabízí vzdělávací programy pro děti a žáky ve školách a semináře pro pedagogy. Vedle toho InBáze pořádá množství akcí pro veřejnost – např. interkulturní festival RefuFest.

Dětské programy InBáze

Programy pro školy

InBáze nabízí školám realizaci Bedýnek příběhů přímo v mateřských školách a základních školách 1. stupně. Dále nabízí vzdělávací programy i pro 2. stupeň základních škol a pro střední školy. Pro pedagogické pracovníky organizuje semináře.

Programy pro veřejnost

Ve veřejných institucích (jako je například Městská knihovna v Praze) pořádá InBáze tvořivé dílny Bedýnky příběhů pro veřejnost. Tyto dílny a kurzy jsou určené rodinám s dětmi ve věku 5–11 let.

Programy pro děti cizinců

InBáze pořádá pro děti návštěvy kulturních akcí, oslavy svátků, výtvarné dílny, workshopy, výlety, exkurze, víkendové pobyty a letní tábory. Dětem InBáze navíc nabízí výtvarný ateliér a interkulturní kluby. Vedle volnočasových aktivit mohou děti využít nabídky doučování a výuky češtiny.

Více informací naleznete na www.inbaze.cz.

AUTORSKÝ TÝM:

Bedýnky příběhů vydala organizace InBáze, z. s. v rámci projektů MŠMT Multikulturní vzdělávací a výukové programy pro děti a žáky: Bedýnky příběhů 2020.

Autorky námětu: Petra Holubářová, Lucie Machová

Autorky metodiky: Markéta Koropecká, Petra Holubářová

Obsahová a jazyková korektura: Lenka Pavelková

Legerova 50, 120 00 Praha 2

www.inbaze.cz

www.facebook.com/InBaze

Praha 2020

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci podpory vzdělávacích aktivit národnostních menšin v roce 2020.

